

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen 5- 6 Yaş Çocukların Üstdil Becerilerinin İncelenmesi^{1*}

The Examination of the Metalinguistic Skills of 5 and 6 - Year - Old Children Who Attend Preschool Education Institutions and Who Don't

Servet ŞEN^{**}, Canan YILDIZ ÇİÇEKLER^{***}, Redan YILMAZ^{****}

ÖZET: *Bu araştırmanın amacı, okulöncesi eğitim kurumuna devam eden ve etmeyen 5-6 yaş çocuklarının üstdil becerilerini, yaş, cinsiyet ve okulöncesi eğitim kurumlarına devam edip-etmeme değişkenleri açısından incelemektir. Araştırma, okulöncesi eğitim kurumuna devam eden ve etmeyen 5-6 yaş grubu toplam 64 çocuk üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada, üstdil beceri işlemleri kullanılmış ve elde edilen veriler, t testiyle analiz edilmiştir. Çalışmada, CSA ve SHA işlemlerinde 6 yaş çocuklarının 5 yaş çocuklarına göre daha başarılı oldukları gözlenmiştir. Kız çocuklarının SHA işlemine ilişkin becerilerinin erkek çocuklarına göre daha gelişmiş oldukları görülmüştür. CSA, SHA, BSB ve SSB işlemlerinde, okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların lehine bir sonuç elde edilmiştir.*

Anahtar Sözcükler: Üstdil becerileri, çocuk, okul öncesi eğitim, yaş, cinsiyet.

ABSTRACT: *The purpose of this research is to examine the metalinguistic skills of 5 and 6 year-old children who attend preschool education and who do not in terms of age, sex and whether they go to preschool or not. The research was conducted on 64 children belonging to 5-6 year-old group attending preschool education and those not going to preschool. In the research, metalinguistic skill procedures were used. The data obtained were analyzed by t-test. According to the research, it has been observed that 6-year-old children are more successful than 5-year-olds on CSA and SHA tasks. It is seen that girls' skills on SHA tasks are more developed than boys'. At the end of SWS, SWP, FWB and FWE tasks, a result was gained in favour of children who attend preschool education.*

Key Words: metalinguistic skills, child, pre-school education, age, sex.

---

* Makale 15.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde sunulan sözlü bildirinin geliştirilmiş halidir.

** Yrd. Doç. Dr., Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okulöncesi Öğretmenliği Bölümü, ssen@hotmail.com

*** Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Bölümü cyildiz80@hotmail.com

**** Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okulöncesi Öğretmenliği Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, cardigans_9@hotmail.com

GİRİŞ

Dil konuşmanın temelini oluşturmaktadır ve insanoğlu için çok önemli bir yeri vardır. Dil hakkında pek çok tanım yapılmıştır. Owens ve Robert (2005) dili, isteğe bağlı sembollerin ve bu sembollerin kurallı kombinasyonlarının kullanımı ile kavramların açıklanmasını sağlayan ortak bir sosyal kod ya da uluslararası bir sistem olarak tanımlamıştır. Lahey (1978)'e göre; “dil, iletişimi gerçekleştirmek için işaretler sistemi vasıtasıyla dünya hakkındaki düşünceleri temsil etmek amacıyla kullanılan bir şifre/kod bilgisi” olarak tanımlanır. Üstdil becerisi ise, Chaney (1989) tarafından; dil hakkında düşünme ve dilin yapısal özelliklerini bilinçli olarak düzenleme becerisini olarak tanımlanmıştır. Dil, insanların birbirleri ile etkileşimlerini sağlayarak sosyal davranışları organize eden önemli bir mekanizmadır (akt:Acarlar, Ege ve Turan, 2002). Bu nedenle insanlarda dilin nasıl geliştiği ve çocukların çevreleri ile etkileşimde bulunmak için nasıl kullandıkları hep merak konusu olmuştur.

Herhangi bir kültür içinde doğan çocuk, konuşma organlarıyla ilgili ağır bir hasarı yoksa anadilini tam bir çok araştırma yapılmış değişik görüşler ileri sürülmüş ve birçok kuram geliştirilmiştir (Şen, 2004). Bu kuramlardan psikolinguistik kurama göre, insanların sinir sisteminde doğuştan getirdiği bazı mekanizmalar bulunmakta ve bu mekanizma sayesinde çocuklar dilin kurallarını öğrenebilmekte ve kullanabilmektedir (Güleryüz, 1990). Davranışçı görüşe göre; dil kazanımında bebeğin konuşanları taklit etmesi ve erişkinlerin ödüllendirmelerle bebeğin çıkardığı sesleri desteklemeleri üzerinde durmaktadır (Karacan, 1998). Bilişsel görüşün temel hipotezinde ise, dil kazanımında kalıtım, olgunlaşma ve çevrenin etkileşim içinde olduğu vurgulanmaktadır. Bir başka deyişle, bebekler konuşma öğrenmeye hazır doğarlar ve çevre onlara konuşma öğretir (Öztürk, 2005). Pragmatik yaklaşıma göre dil gelişimi, anadili öğrenme, sosyal gelişim sürecinde gerçekleşir. Çocuk isteklerini, taleplerini sosyal iletişim ortamında açıklamaya çalışarak dili öğrenmektedirler (Aydın, 2005).

Bebekler doğduğu andan itibaren çevrelerinde duyduğu seslere karşı duyarlı davranmaktadır. Bebeklerdeki bu seslere karşı duyarlılık, onların çevrelerine olan algılarını geliştirmelerine ve nesnelere anlamlar yüklemelerine yardımcı olmaktadır. Böyle bir sürecin sonucunda da çocuklarda dil gelişiminin temelleri atılmaya başlanmaktadır. Çocuklardaki dil gelişimi, doğumla beraber başlayan ve çeşitli aşamalar gösteren bir süreçtir. Çocuklar arasındaki bireysel farklılıklardan dolayı dil gelişim aşamalarında bazı değişiklikler gözlenmesine rağmen, dil gelişim süreçleri evrenseldir. Dünyanın her yerinde bilişsel olarak sağlıklı olan çocuklar, aynı gelişim aşamalarından geçmektedir. Çocukların dil kazanımlarında bireysel farklılıklar olmasına rağmen, dilin genel kazanımı sırasında önemli benzerlikler bulunmaktadır (Power ve Hubband, 1996).

Çocuğun dil gelişimi izlendiğinde, dili anlama ve konuşmada belli aşamalar geçirdiği görülür. Yeni doğan döneminde (0-6 hafta) bebek refleksif sesler çıkarır. Bunlar, farklılaşmamış sesler olarak adlandırılmakta, amaçsız, anlamsız ve rastlantısal olarak çıkarılmaktadır. Bir süre sonra bu sesler farklılaşarak, uyarıcıyla ilişkili olarak, genellikle açlık ve rahatsızlık ağlamaları şeklinde değişikliğe uğrarlar. Gıgıldama dönemi olarak belirlenen 6 hafta ile 3 ay arasında bebek ses oyunları ile ses üretiminden zevk aldığını belli eder. a-u-o gibi ünlülerin uzatılması ile s-k-g gibi yumuşak damak ve gırtlak seslerinin çıkarılması bu dönemin en belirgin özelliği sayılmaktadır. Mırıldanma 3-6 aylar arası olup, bebek b-m-p gibi dudak seslerini çıkarmaya başlar. Bebeğin ses mekanizması üzerindeki kontrolünün arttığı ve kendi çıkardığı sesleri taklit ettiği görülür. 6-9 aylar arasındaki mırıldanmanın tekrarı döneminde, bebeğin çıkardığı sesler hece tekrarına doğru değişmektedir ve ba-ba, ma-ma gibi ünlü-ünsüz türü birleşimler en sık rastlanan yapılardır. Ses-sözcükler döneminde (9-12 ay), tekrarlama ve çeşitlenmiş mırıldanma görülür. Bu dönemde çıkarılan sesler, ana dile ait seslerdir. 12-18 aylar arasında çocuklar, ilk sözcüklerini söylerler ve bu ifadeler buldukları durumla birlikte yorumlanmalıdır. 18-24 aylar arasında çocuklar tek sözcükleri ardı ardına getirerek iki ve üç sözcüklü birleşimler oluştururlar. Çocuğun bu dönemde 100-200 arasında sözcüğü vardır. 2-3 yaş arası, dilbilgisi yeteneğinin ve sözcük dağarcığının en hızlı geliştiği dönemdir. 3-4 yaşlar arasında çocukların pek çoğu kendi ana dillerinin temel yapılarını öğrenirler. Sözcük dağarcığı 900 civarındadır. Çocuklar genellikle, 4-5 yaşlarında kendi dillerinin dilbilgisi yapısını tamamiyle öğrenmiş olurlar (Baykoç, Abidoğlu, Dinçer, Erdemir ve Gümüştü 2000).

Çocuklar bu dil gelişimi aşamalarından geçerken etrafındaki nesne ve olayları algılama, konuştuğu dilin farkına varma gibi becerileri de kazanmaktadır. Bu becerilerin kazanımında çevresel uyarıcıların rolü unutulmamalıdır. Çocuklar ne kadar çok uyarıcı ile karşılaşır, etkileşimde bulunacağı uyaran sayısı da o kadar artacağından, çocukların kullandıkları kelime sayısı ve dolayısı ile üstdil becerileri olarak da adlandırılan dil farkındalığı artacaktır. Çünkü çocuklar dil gelişimi evrelerini tamamlarken, hem anlamlı cümleler kurmayı hem de kullandıkları dili anlamayı öğrenirler. Çevreden gelen uyaranlar çocuğun mantıksal ilişkiler kurmasına ve konuşmaya başladığı dili anlamlandırmasına yardımcı bir unsur olacaktır.

Çevresel faktörlerin kapsamında olan iletişim etkeni de dil gelişimini etkilemektedir. Çocuklar yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde, dili kendilerine özgü bir biçimde kullanarak çevrelerindeki diğer bireylerle iletişim kurmaya yönelmektedirler. Kurulacak bu iletişimin sağlıklı ve olumlu bir temele dayanması ise, okulöncesi dönemde geçirilecek deneyimlere bağlıdır (Bilir ve Bal, 1989). Bu açıdan bakıldığında çocukların, dil farkındalığını arttırabilmeleri için uygun uyarıcıların sunulduğu, sosyal ortamlara ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu anlamda çocukların dil gelişiminde okulöncesi eğitim, büyük öneme sahiptir. Okulöncesi

eğitim kurumları, çocukların kendi yaşlıları ile aynı ortamı paylaşmalarını, zengin uyarılarla etkileşime girmelerini, çocukların dili doğru ve güzel konuşmalarını, soru sorma, dinleme ve cevap verme alışkanlığı kazanmalarını sağlayarak, çocukların gelişim alanlarını özellikle de dil gelişimlerini önemli düzeyde desteklemektedir. Dil gelişimi açısından desteklenen çocuklar kelimeler ve nesnelere arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamlandırmaktadır. Böylece çocuklar konuştuğu dili daha iyi anlamak, manipüle edebilme yani konuştuğu dilin farkında olma becerisini de geliştirmektedir.

Okulöncesi eğitim alan çocuklar kendi yaşlıları ile iletişim kurabilme fırsatına sahiptir. Bu fırsat çocukların anlama, dinleme ve düşünme becerilerini etkilemektedir. Yani çocuklar kullandıkları dil hakkında yorum yapabilme becerisi olan üstdil becerilerini geliştirebilmektedir. Bunun yanı sıra okul öncesi eğitim almayan çocuklar kısıtlı çevre imkânları ve sosyal olanaklara sahip oldukları için, dili anlama ve farkında olma becerisi yönünden okul öncesi eğitim alan çocuklar kadar fazla imkânâna sahip değildir. Bu açıdan bakıldığında bu araştırma okul öncesi eğitim kurumlarının üstdil becerilerinin gelişimindeki yerini vurgulamaktadır.

Araştırma; okulöncesi eğitim kurumuna devam eden ve etmeyen 5-6 yaş çocuklarının üstdil becerilerini; yaş, cinsiyet ve okulöncesi eğitim kurumlarına devam edip-etmeme değişkenleri açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Çocukların üstdil becerileri yaşa göre farklılık göstermekte midir?
2. Çocukların üstdil becerileri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
3. Çocukların üstdil becerileri okulöncesi eğitim kurumuna devam edip-etmeme açısından farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Katılımcılar

Nedensel karşılaştırma türünde tarama modeli olan araştırmanın evrenini, Aydın ilinde bulunan okulöncesi eğitim kurumuna devam eden ve etmeyen 5-6 yaş grubu çocuklar oluşturmaktadır. Aydın'da bulunan okulöncesi eğitim kurumları içinden, üç okul araştırma örneğine alınmıştır. Araştırmanın örneklemini, okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden ve etmeyen 5 yaş grubu çocuklardan 32, okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden ve etmeyen 6 yaş grubu çocuklardan 32 olmak üzere toplam 64 çocuk oluşturmaktadır. Ayrıca araştırmaya alınan çocukların her gruptaki kız ve erkek çocuk sayıları birbirine eşit olacak şekilde örnekleme grubuna alınmasına dikkat edilmiştir. Çalışmanın bağımlı değişkenini; çocukların üstdil becerileri, bağımsız değişkenini ise, çocukların yaş, cinsiyet ve okulöncesi eğitim kurumuna devam edip-etmeme durumları oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamına alınan çocuklara ait bilgileri elde edebilmek için çocukların ailelerine araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Çocukların üstdil becerilerinin belirlenmesinde ölçüt olarak Acarlar ve diğer, (1998) tarafından çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alınarak hazırlanan 5 farklı üstdil işlemi uygulanmıştır. Farklı üstdil becerilerini içeren işlemler aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Araştırma, okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden beş ve altı yaş grubundaki çocukların okula alışma sürecini atlatmaları açısından 2005–2006 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde Aydın ilinde bulunan MEB'e bağlı üç okulda uygulanmıştır. Çalışma çocukların birbirlerinden etkilenmelerini önlemek amacıyla, bireysel olarak ve sessiz bir odada çocuklara uygulanmıştır. Örneklerle çocuklara yapmaları gerekenler anlatıldıktan sonra ve tam olarak anladıklarından emin olduğunda, işlemler uygulanmaya başlanmıştır. İşlemler uygulanırken çocukların ardı ardına iki işleme cevap verememesi durumunda işleme devam edilmemiş ve oraya kadar olan kısım değerlendirilmeye alınmıştır. Çocuklardan cevaplamaları beklenen beş üstdil beceri işleminin her basamağında doğru söylenen her cevaba 1 puan verilmiştir. Uygulama sonucunda her çocuğun toplam puanı hesaplanmıştır. Bu uygulama 13 Mart 2006 tarihinde başlamış, 28 Nisan 2006 tarihine kadar yedi hafta süreyle devam etmiştir. Çalışmanın uygulaması her çocukta yaklaşık 30 dakika sürmüştür.

Üstdil beceri işlemleri; “Cümleyi Sözcüklere Ayırma (CSA), Sözcüğü Hecelere Ayırma (SHA), Sözcüğü Seslere Ayırma (SSA), Verilen Sesle Başlayan Sözcük Bulma (BSB) ve Verilen Sesin Sonda Olduğu Sözcüğü Bulma (SSB)” olmak üzere beş üstdil becerisinden oluşmaktadır.

- *Cümleyi Sözcüklere Ayırma (CSA)*: Bu işlem biçimsel ve sözcük sayısı olarak basitten karmaşığa doğru olan sekiz tane cümleden oluşmaktadır. Çocuklardan cümleleri sözcüklerine ayırmaları ve bunu yaparken de her sözcükten sonra duraksamaları veya elle tempo tutmaları istenmiştir. CSA’da bulunan işlemler aşağıda verilmiştir:
  - Yemek ye.
  - Babam geldi.
  - Temiz çorap giy.
  - Fare peyniri çalmamış.
  - Ayşe balık gibi yüzer.
  - Çocuğun balonu havaya uçtu.
  - Şişman aşçı güzel köfte yapar.
  - Ben denize giderken mayomu giydim.
- *Sözcüğü Hecelere Ayırma (SHA)*: Bu işlemde çocuklara iki, üç ve dört heceden oluşan toplam altı tane sözcük verilmiştir. SHA işleminde kullanılan

sözcükler, “gemi, pasta, domates, hastane, ayakkabı, buzdolabı”dır. Çocuklardan verilen bu sözcükleri her hecede duraksayarak veya el ile tempo tutarak hecelere ayırmaları istenmiştir.

- *Sözcüğü Seslere Ayırma (SSA)*: Bu işlemde farklı sayıdaki sestten oluşan, 9 tane sözcük bulunmaktadır. Çocuklardan bu sözcüklerdeki sesleri söylemeleri istenmektedir. Bu sözcükler, “su, ip, kum, beş, kamp, eşek, avcı, şapka, deniz” şeklindedir.
- *Verilen Sesle Başlayan Sözcük Bulma (BSB)*: Bu işlemde, çocuklardan verilen bir sesle başlayan sözcük bulmaları istenmiştir. BSB işlemi için iki ünlü ve üç ünsüzden oluşan “a, k, o, m, s” beş ses birim seçilmiştir.
- *Verilen Sesin Sonda Olduğu Sözcüğü Bulma (SSB)*: Bu işlemde ise, çocuklardan verilen sesin sonda olduğu sözcük bulmaları istenmiştir. SSB işlemi için bir ünlü ve dört ünsüzden oluşan “k, ş, z, l, i” beş sesbirim seçilmiştir (Acarlar ve diğer, 2002).

Ölçeğin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı .89’dür. Ölçeğin alt öğeler için Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları ise sırasıyla; 1. öğe: .74; 2. öğe: .86; 3. öğe: .74; 4. öğe: .77; 5. öğe: .74’tür. Aracın güvenilirliği iç tutarlılık katsayına dayalı olarak belirlenmiş, Kuder-Richardson (KR 20) formülü uygulanmıştır. Testin (KR 20) formülüne göre güvenilirlik katsayısı .98 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmanın sonucunda elde edilen veriler SPSS–11.0 paket programında değerlendirilmiştir. Araştırmanın çözümlenmesinde .05 önemlilik düzeyi esas alınmıştır. Üstdil becerilerinin alt işlemlerinden alınan puan ortalamalarının yaş, cinsiyet ve okulöncesi eğitim kurumuna devam edip-etmeme değişkenlerine göre, farklılık gösterip göstermediklerini belirlemek amacıyla “t testi” kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar tablolar halinde verilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmaya katılan çocukların üstdil beceri işlemlerinden elde edilen bulgular sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Çocukların Yaş Değişkenine Göre, Üstdil Becerilerinden Aldıkları Puanlara İlişkin t-Testi Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	P
Cümleyi Sözcüklere Ayırma (CSA)	5	32	5.43	1.34	62	3.64	.001*
	6	32	6.71	1.46			P<.05
Sözcüğü Hecelere Ayırma (SHA)	5	32	4.18	1.82	62	2.12	.037*
	6	32	4.96	.99			P<.05
Sözcüğü Seslere Ayırma (SSA)	5	32	1.25	1.88	62	.92	.359
	6	32	1.62	1.31			P>.05
Verilen Sesle Başlayan Sözcük Bulma (BSB)	5	32	2.59	1.81	62	1.71	.091
	6	32	3.34	1.67			P>.05
Verilen Sesin Sonda Olduğu Sözcüğü Bulma (SSB)	5	32	1.15	1.72	62	1.35	.181
	6	32	1.65	1.18			P>.05

(*) İşareti alt işlemin 0.05 düzeyinde anlamlı olduğunu işaret etmektedir.

Tablo 1 incelendiğinde, CSA işleminde altı yaşındaki çocukların puan ortalamalarının ($X=6.71$), beş yaşındaki çocukların puan ortalamalarından ($X=5.43$) yüksek olduğu gözlenmektedir. Puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı düzeyde olup olmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları, araştırmaya katılan çocukların puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($p<.05$). Tablo 1'in SHA işlemine bakıldığında da, altı yaşındaki çocukların üstdil becerilerinin bu alt işlemde aldıkları puan ortalamalarının $X=4.96$, beş yaşındaki çocukların puan ortalamalarının da $X=4.18$ olduğu gözlenmektedir. Ortalamalar sonucunda ($p<.05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu sonuçlar, CSA ve SHA işlemlerinde altı yaşındaki çocukların beş yaşındaki çocuklara göre, daha başarılı olduklarını ortaya koymuştur. Bir başka ifade ile yaş arttıkça bu alt işlemlerde çocukların daha çok başarı gösterdikleri söylenebilir. Bliss, Allen & Wrasse (1977) tarafından; dört, beş, altı ve yedi yaşındaki çocukların cümleleri dilbilgisi yönünden incelenmiştir. Araştırma sonucunda, çocukların yaşları arttıkça kendilerine sorulan soruya verdikleri cevabın doğruluk oranının arttığı görülmüştür. Yine Tural (1977) tarafından, Ankara'da anaokuluna giden 4-6 yaş çocuklarının bildikleri sözcük sayısına; yaş, cinsiyet, ailenin eğitim düzeyi ve okula devam süresinin etkisinin incelendiği araştırma sonucunda dört, beş ve altı yaş çocuklarının sözcük bilgilerinde yaş değişkeninin etkisinin önemli olduğu bulunmuştur. Miller & Chapman (1981) tarafından, 17-50 aylar arasındaki orta ve üst sosyo ekonomik düzeyde bulunan çocukların ortalama ifade uzunlukları ile yaşlar arasındaki ilişki incelendiği araştırma sonucunda da 18. aydan 5 yaşına kadar olan dönemde çocukların yaşları sözcük uzunlukları arasında

anlamli bir fark bulunmuştur. Reese & Read (2000) tarafından; bir yaş yedi aylık, iki yaş sekiz aylık ve üç yaş dört aylık toplam 61 çocuğun alıcı ve ifade edici dil becerileri incelenmiş ve çocukların yaşları arttıkça dil becerilerinin arttığı sonucu elde edilmiştir. (Topbas, Bestoy, Demirpehlivan, Sezer, Kılıç ve Deniz, 2004) tarafından, 5-8 yaş arası Türk çocuklarının dil gelişimlerinde ses bilgisel işlemlerin incelendiği araştırma sonucunda da, seslerin dizisel işlemleri açısından yaşlara göre farklılıklar olduğu saptanmıştır.

SSA işlemine bakıldığında ise, beş yaşındaki çocukların puan ortalamalarının $X=1.25$ altı yaşındaki çocukların puan ortalamalarının ise $X=1.62$ olduğu ve bu ortalamalar doğrultusunda elde edilen t değerinin ($p>.05$) düzeyinde anlamlılık göstermediği görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi iki grubun puan ortalamaları birbirine çok yakındır. Bu bulgu, beş ve altı yaş çocuklarının SSA işlemini yaklaşık olarak aynı düzeylerde yaptıklarını bize göstermektedir. Ayrıca üstdil beceri uygulamaları genel olarak değerlendirildiğinde, çocukların işlemleri yapmada en çok zorlandıkları bölümün SSA işlemi olduğu gözlenmiştir.

BSB işleminde beş yaşındaki çocukların puan ortalamaları $X=2.59$ altı yaşındaki çocukların puan ortalamasının ise $X=3.34$ 'tür. Elde edilen t değerinde ($p>.05$) düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. SSB işlemine bakıldığında ise, beş yaşındaki çocukların puan ortalamalarının $X=1.15$, altı yaşındaki çocukların puan ortalamaları ise $X=1.65$ 'tir. Bu ortalamalar doğrultusunda elde edilen t değerinin ($p>.05$) düzeyinde anlamlılık göstermediği görülmektedir. Bu bulgu sonucunda, SSB işleminde 5-6 yaş çocuklarında herhangi bir farklılığın gözlenmediği söylenebilir.

Bu üç işlemin yaş grupları arasında anlamlı farklılıklar göstermediği elde edilen bulgular sonucunda ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda puan ortalamalarına bakıldığı zaman da, SSA, BSB ve SSB işlemlerinin ortalamalarının, CSA ve SHA işlemlerine göre daha düşük olduğu da gözlenmektedir. İstatistiksel işlemlerden elde edilen sonuç doğrultusunda, bu işlemlerin beş ve altı yaşındaki çocuklar için diğer işlemlere göre daha zorlayıcı işlemler olduğu söylenebilir. Araştırma sonuçları, çocukların SSA, BSB ve SSB işlemlerini yapabilmek için henüz yeterli olgunluğa ve farkındalığa ulaşmamış olduklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Çocukların Cinsiyet Değişkenine Göre, Üstdil Becerilerinden Aldıkları Puanlara İlişkin t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	P
Cümleyi Sözcüklere Ayırma (CSA)	Kız	32	6.40	1.18	62	1.73	.087
	Erkek	32	5.75	1.77			P>.05
Sözcüğü Hecelere Ayırma (SHA)	Kız	32	5.09	.89	62	2.88	.005*
	Erkek	32	4.06	1.81			P<.05
Sözcüğü Seslere Ayırma (SSA)	Kız	32	1.62	1.68	62	.92	.35
	Erkek	32	1.25	1.56			P>.05
Verilen Sesle Başlayan Sözcük Bulma (BSB)	Kız	32	2.96	1.51	62	.00	1.00
	Erkek	32	2.96	2.02			P>.05
Verilen Sesin Sonda Olduğu Sözcüğü Bulma (SSB)	Kız	32	1.62	1.51	62	1.18	.24
	Erkek	32	1.18	1.44			P>.05

(*) İşareti alt işlemin 0.05 düzeyinde anlamlı olduğunu işaret etmektedir.

Araştırmaya katılan çocukların üstdil beceri işlemlerinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre, farklılaşmış farklılaşmadığına ilişkin sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir. Buna göre, ilk işlem olan CSA işleminde kız çocuklarının aldıkları puan ortalamasının $X=6.40$ erkek çocuklarının puan ortalamaları ise $X=5.75$ olduğu gözlenmektedir. Bu ortalamalar sonucunda elde edilen t değerine bakıldığında ($p>.05$) düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Bu bulgu, kız ve erkek çocukların CSA işlemini yaklaşık olarak aynı düzeylerde yapabildiklerini göstermektedir.

SHA işlemine bakıldığında ise, kız çocuklarının bu işlemde aldıkları puan ortalamalarının $X=5.09$ erkek çocuklarının aldıkları puan ortalamalarının $X=4.06$ olduğu görülecektir. Yapılan analiz sonucunda SHA işlem açısından iki cinsiyet arasında ($p<.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgu, araştırma kapsamında bulunan kız çocuklarının sözcüğü hecelere ayırma işleminde erkek çocuklarına göre, daha başarılı olduklarını göstermektedir. Seçilmiş (1996), tarafından çocukların dil gelişimleri ile ilgili becerilerin incelendiği araştırma sonucunda kız çocukların erkek çocuklara göre dil becerileri yönünden daha başarılı oldukları görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bu bulgu çalışmayı destekler niteliktedir.

SSA işleminde, kız çocuklarının puan ortalamaları incelendiğinde $X=1.62$ olduğu, erkek çocuklarının puan ortalamalarının ise $X=1.25$ olduğu görülecektir. t testi ile analizde ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olmadığı sonucu elde

edilmiştir ($p > .05$). BSB işlemine bakıldığında ise, kız ve erkek çocukların aynı puan ortalamalarını aldıkları $X=2.96$ görülmektedir. SSB işlemine ise, kız ve erkek çocukların ortalamaları incelendiğinde, kızların $X=1.62$ olduğu, erkek çocukların puan ortalamalarının ise $X=1.18$ olduğu görülecektir. Yapılan t testi sınaması sonucunda puan ortalamaları arasında ($p > .05$) düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Üstdil beceri işlemlerinden yalnızca sözcükleri hecelere ayırma (SHA) işlemi, cinsiyet açısından anlamlı farklılık göstermektedir. Diğer işlemlerde ise (CSA, SSA, BSB, SSB), cinsiyet açısından anlamlı farklılık bulunamamıştır. Öztürk (1995) tarafından yapılan bir araştırmada, okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden- etmeyen birinci sınıf öğrencilerin alıcı dil ve ifade edici dil düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda kız ve erkek öğrencilerin dil düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucu elde edilmiştir. Yine Yüksel (2003), tarafından yapılan bir araştırmada da 30–47 aylar arasındaki çocukların ifade edici dil becerileri incelenmiştir. Bu araştırmada da cinsiyet değişkenine göre, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çocukların dil gelişimleri üzerine yapılan çalışmalarda da cinsiyet değişkeni açısından benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu benzer bulgular sonucunda çocukların cinsiyetlerinin dil gelişimleri üzerinde çok etkili olmadığı söylenebilir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Çocukların Okulöncesi Eğitime Devam Edip-Etmeme Değişkenine Göre Üstdil Becerilerinden Aldıkları Puanlara İlişkin t-Testi Sonuçları

	Okulöncesi Eğitim Kurumuna Devam Edip-Etmeme	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	P
Cümleyi Sözcüklere Ayırma (CSA)	Giden	32	6.93	1.18	62	5.37	.000 $p < .05$
	Gitmeyen	32	5.21	1.36			
Sözcüğü Hecelere Ayırma (SHA)	Giden	32	5.37	1.26	62	4.94	.000 $p < .05$
	Gitmeyen	32	3.78	1.31			
Sözcüğü Seslere Ayırma (SSA)	Giden	32	1.46	1.75	62	.15	.87 $p > .05$
	Gitmeyen	32	1.40	1.49			
Verilen Sesle Başlayan Sözcük Bulma (BSB)	Giden	32	3.87	1.21	62	4.73	.000 $p < .05$
	Gitmeyen	32	2.06	1.79			
Verilen Sesin Sonda Olduğu Sözcüğü Bulma (SSB)	Giden	32	2.09	1.57	62	4.14	.000 $p < .05$
	Gitmeyen	32	.71	1.02			

(*) İşareti alt işlemin 0.05 düzeyinde anlamlı olduğunu işaret etmektedir.

Tablo 3'ün CSA işlemine bakıldığında, okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların cümleyi sözcüklerine ayırma işleminden aldıkları puan

ortalamalarının ($X=6.93$), okulöncesi eğitim kurumuna devam etmeyen çocukların CSA işleminden aldıkları puan ortalamalarından ($X=5.21$) daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Okula devam eden-etmeyen çocukların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, okula devam eden-etmeyen çocukların CSA işleminden aldıkları puan ortalamaları arasında okula devam eden çocukların lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür ($p<.05$). Bu bulgu, CSA işleminde okulöncesi eğitimi alan çocukların, almayan çocuklara göre daha başarılı olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Akkaya (2003), tarafından anasınıfına giden ve gitmeyen ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin dil gelişimleri karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların anasınıfına devam edip-etmeme durumlarının dil gelişimlerinde etkili olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulgular sonucunda, çocukların okul öncesi eğitim kurumlarına devam etmelerinin dil gelişimlerinde olumlu etkiler yarattığı söylenebilir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi, okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların SHA işlemi puan ortalamaları $X=5.37$, devam etmeyen çocukların puan ortalamaları ise $X=3.78$ ’dir. Okula devam eden çocukların SHA işleminin puan ortalamaları, okula devam etmeyen çocukların puan ortalamalarına göre daha yüksektir. Elde edilen t değeri ($p<.05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuca göre, sözcüğü hecelere ayırma işleminde okul öncesi eğitim alan çocukların bu eğitimden faydalanmayan çocuklara göre daha yüksek başarı elde ettikleri söylenebilir.

Tablo 3 incelendiğinde, BSB işleminde okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların puan ortalamalarının $X=3.87$, okulöncesi eğitim kurumuna devam etmeyen çocukların puan ortalamalarının ise $X=2.06$ olduğu görülmektedir. Bu iki ortalama arasındaki farkın test edilmesi sonucu elde edilen t değeri ($p<.05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, okulöncesi eğitim alan çocuklarla, eğitim almayan çocuklar arasındaki farkı ortaya koymaktadır.

Tablo 3’deki bulgular, SSB işlemi sonucunda okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların puan ortalamalarının $X=2.09$, okulöncesi eğitim kurumuna devam etmeyen çocukların puan ortalamalarının ise $X=.71$ olduğunu bize göstermektedir. t testi sonuçlarına göre, okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların puan ortalamalarının, devam etmeyen çocukların puan ortalamalarından önemli düzeyde ($p<.05$) yüksek olduğu söylenebilir. Verilen sesin sonda olduğu sözcüğü bulma işleminden elde edilen sonuçlardan yine okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların okulöncesi eğitim kurumuna devam etmeyen çocuklara göre daha başarılı oldukları anlaşılmaktadır. Anaokuluna devam eden ve etmeyen öğrencilerin dil becerilerinin incelendiği bir araştırmada anaokuluna devam eden çocukların etmeyenlere göre dil becerilerinde daha başarılı oldukları sonucu ortaya çıkmıştır (Seçilmiş, 1996). Yine Taner (2003) tarafından yapılan bir diğer

araştırmada da okulöncesi eğitim kurumuna devam eden-etmeyen birinci sınıf öğrencileri dil becerileri açısından karşılaştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda okulöncesi eğitim alan çocukların, bu eğitimden faydalanmayan öğrencilere göre daha başarılı oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırma bulgularından da anlaşılacağı gibi okulöncesi eğitim, çocuğun yaşamında çok önemli bir yer tutmaktadır. Okulöncesi eğitimden faydalanan çocukların geçirdikleri eğitim yaşantıları ve sosyal çevredeki uyaran sayısının artışına bağlı olarak çocukların üstdil becerilerini içeren işlemlerde daha başarılı oldukları gözlenmiştir. Bu nedenle okulöncesi eğitim kurumuna devam etme değişkeninin, çocukların üstdil becerini geliştirmelerinde olumlu etkisi olduğu söylenebilir. Aynı zamanda SSB ve BSB işlemlerine katılan çocukların, verdiği cevaplarda en çok nesne ve özel isimler kullanıldığı saptanmıştır. Çocukların özellikle kendi yakın çevresindeki kişilerden ve hayatında var olan nesnelere yararlanarak cevap verdikleri gözlenmiştir.

Tablo 3’de, okulöncesi eğitim kurumuna giden-gitmeyen çocukların sözcükleri seslerine ayırma (SSA) işlemine ilişkin puan ortalamaları verilmiştir. Bu işlem sonucunda okula giden çocukların puan ortalaması $X= 1.46$, okula gitmeyen çocukların puan ortalaması ise 1.40 ’dır. Bu iki ortalama arasındaki farkın test edilmesi sonucunda elde edilen t değeri ($p>.05$) düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Sözcüğü seslere ayırma (SSA) işleminde okulöncesi eğitim kurumuna devam eden-etmeyen çocukların birbirine yakın puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür. Bu bulgulara göre, SSA işleminin çocukların yaşlarına uygun olmayan ve çocukların yapmakta zorluk çektikleri bir işlem olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Cümleleri sözcüklerine ayırma (CSA) ve sözcükleri hecelere ayırma (SHA) alt işlemleri yaş değişkeni açısından değerlendirildiğinde, elde edilen puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olduğu görülmüştür ($p<.05$). Bu her iki işlemde de altı yaşındaki çocukların puan ortalamalarının, beş yaşındaki çocukların puan ortalamalarına göre, daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Üstdil becerilerinin diğer üç işlemi olan sözcüğü seslere ayırma (SSA), verilen sesle başlayan sözcüğü bulma (BSB) ve verilen sesin sonda olduğu sözcüğü bulma (SSB) işlemlerinde yaş değişkeninden elde edilen puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı sonucu bulunmuştur ($p>.05$).

Araştırma bulguları cinsiyet değişkeni açısından ele alındığında ise, sözcüğü hecelere ayırma işleminde (SHA), kız çocukları ile erkek çocukları arasındaki ortalama puan farkının anlamlı olduğu görülmüştür ($p<.05$). Bu bulgudan, kız çocuklarının erkek çocuklara göre, sözcüğü hecelere ayırmada daha başarılı oldukları sonucu elde edilmiştir. Ancak üstdil becerilerinin diğer işlemleri olan cümleyi sözcüklere ayırma (CSA), sözcüğü seslere ayırma (SSA), verilen sesle başlayan sözcüğü bulma (BSB) ve verilen sesin sonda olduğu sözcüğü bulma

(SSB)'nin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde ise, bu işlemlerle ilgili puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olmadığı gözlenmiştir ($p > .05$). Bu bulgular, kız ve erkek çocukların CSA, SSA, BSB ve SSB işlemlerinde birbirlerine benzer sonuçları ortaya koyduklarını bize göstermektedir.

Okulöncesi eğitim kurumlarına devam edip-etmeme değişkenine göre, üstdil becerilerinin analiz edilmesi sonucu elde edilen bulgulardan, cümleyi sözcüklerine ayırma (CSA), Sözcüğü Hecelerine Ayırma (SHA), Verilen Sesle Başlayan Sözcüğü Bulma (BSB) ve Verilen Sesin Sonda Olduğu Sözcüğü Bulma (SSB) işlemlerinde, okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların lehine anlamlı bir farklılık ortaya çıktığı anlaşılmaktadır ($p < .05$). Bu bulgudan, okulöncesi eğitim kurumlarında verilen eğitimin üstdil becerilerinin gelişimini olumlu yönde etkilediği sonucu çıkarılabilir. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilebilir;

- Çocukların erken yaşlardan itibaren dil gelişimleri desteklenmelidir.
- Çocukların çevrelerine ve dillerine olan farkındalıklarının artırılması için, çocukların zengin çevre uyarıcıları ile donatılmış ortamlarda büyümeleri sağlanmalıdır.
- Çocukların küçük yaşlardan itibaren, okulöncesi eğitim kurumlarına devam etmeleri sağlanmalıdır.
- Üstdil beceri işlemlerinin okulöncesi eğitim kurumlarında anadili etkinlikleri ve okuma-yazma çalışmaları içerisinde yer alması, çocukları okuma-yazmaya hazırlanması açısından yararlı olacaktır.
- Çocukların kendilerini ifade edebilecekleri sınıf ve çevre ortamları yaratılmalıdır.
- Çocukların üstdil becerilerini destekleme konusunda ailelere ve öğretmenlere eğitim verilerek onların bu konuda bilinçlenmeleri sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acarlar, F., Ege, P ve Turan, F. (2002). Türk çocuklarında üstdil becerilerinin gelişimi ve okuma ile ilişkisi. *Türk Psikolojisi Dergisi*, 17(50), 63-73.
- Akkaya, D. (2003). *Ana sınıfına giden ve gitmeyen ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin dil gelişimlerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Aydın, B. (2005). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. İstanbul: Atlas Yayıncılık.
- Baykoç, Dönmez, N., Abidoğlu, Ü., Dinçer, Ç., Erdemir, N., ve Gümüşçü, Ş. (2000). *Okulöncesi dönemde dil gelişimi etkinlikleri* (3. Baskı). İstanbul: Ya-pa Yayınları.
- Bilir, Ş., Bal, S. (1989). *Kütahya il merkezinde anaokuluna giden gitmeyen 4-6 yaşlar arasındaki çocukların kullandıkları ifadelerin söz dizimi yönünden*

- incelenmesi*. 6. Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Bliss, L. S. Allen, D. V., & Wrasse, K. W. (1977). A story completion approach as a measure of language development in children. *Journal of Speech and Hearing Disorder*, 20(2), 358-371.
- Chaney, C. (1989). I pledge a legiance tothe flag: Three studies in word segmentation. *Applied Psycholinguistics*, 10, 261-281.
- Ege, P., Acarlar, F. ve Güleryüz, F. (1998). Türkçe kazanımında yaş ve ortalama sözcük uzunluğunun etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 13(41), 19-31.
- Güleryüz, F. (1990). *48-60 aylar arasındaki Türk çocuklarının dil yapılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Karacan, E. (1998). *Yaşamın ilk bir yılında anne-bebek etkileşimi ve bebeklerde dil gelişimi*. Tıpta uzmanlık, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Lahey, M. (1978). *Language development and language disorders*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Miller, F. J., & Chapman, R. S. (1981). Research note the relation between age and mean length of utterance in morphemes. *Journal of Speech and Hearing Research*, 24, 154-161.
- Owens, Jr., & Robert E. (2005). *Language Development: An Introduction*. (Sixth Edition) United States of America: Pearson Education, Inc.
- Öztürk, H. (1995). *Okul öncesi eğitim kurumlarına giden ve gitmeyen ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin alıcı ve ifade edici dil düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Öztürk, A. (2005). *Okul öncesi eğitim kurumlarında anadil etkinlikleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Power, B. M., & Hubbard, S. R. (1996). *Language development: a reader for teachers*. Prentice-Hall, Inc.
- Reese, E., & Read, S. (2000). Predictive validity of the New Zealand Macarthur Communicative Development Inventory: words and sentences. *Child Development*, 27, 255-266.
- Seçilmiş, S. (1996). *Anaokuluna giden ve gitmeyen erken çocukluk dönemindeki çocukların dil gelişimi ile ilgili becerilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Şen, S. (2003). *Okulöncesi çocuklarının dil ve kavram gelişimlerine etkisi yönünden öykü ile masal kitaplarının incelenmesi*. Aydın, Bilimsel Araştırma Projeleri Kurulu, EG 02.
- Taner, M. (2003). *Okulöncesi eğitim alan ve almayan farklı sosyoekonomik düzeylerdeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin dil gelişimlerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

- Tural, A. (1977). *Ankara'da anaokuluna giden 4-6 yaş çocuklarının bildikleri kelime sayısına; yaş, cinsiyet, ailenin eğitim düzeyi ve okula devam süresinin etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Topbas, S., Bestoy, U., Demirpehlivan, B., Sezer, E., Kılıç, M. A. ve Deniz, M. (2004). *Gaziantep ilinde yaşayan 5:0-8:0 yaş çocuklarının dil gelişimlerinde sesbilgisel işlemlerin incelenmesi*. 2. Ulusal Dil ve Konuşma Bozuklukları Kongresi Bildiri Kitabı, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Yavuzer, H. (1995). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yüksel, E. (2003). *Eskişehir'de yaşayan 30-47 aylık çocukların alıcı dil becerilerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

İlk alındığı tarih: 20.03.2009

Kabul tarihi: 20.05.2010

Extended Abstract

While passing through these phases of language development, the children acquire the skills of perceiving the objects and events around themselves and recognizing the the language they speak. Role of the enviromental stimulants in acquiring these skills must not be forgotten. The more stimulants the children come across, the more stimulus they will encounter and number of the words they use and thus language recognition called as metalanguage skills wll increase. Because while they are completing the phases of language development, they both learn forming meaningful sentences and understanding the language they use. the stimulus coming from the environment will be an enabling component for the child to establish logical relations and make sense of the language they begin to speak.

The purpose of this research is to examine the metalinguistic skills of 5 and 6 year-old children who attend preschool education and who do not in terms of age, sex and whether they go to preschool or not. For the purpose of this research, answers to the following questions have been tried to found out;

- Do the metalanguage skills of children vary according to age?
- Do the metalanguage skills of children vary according to gender?
- Do the metalanguage skills of children show any differences when they attend preschool education institution or not?

Universe of the research that is scanning model in type of reasoned comparison, is composed of children group of 5-6 years old who continue and not continue to preschool education institution in province of Aydın. Among the preschool education institutions in Aydın, three schools are included in the research sampling. Sampling of the research consists of totally 64 children including 32 children from 5-year-old children who attend and not attend preschool education institutions, and 32 children from 6-year-old children who attend and not attend preschool education institutions. Dependent variable of the study is consituted by; metalanguage skills of the children, and independent variable is constituted by age, gender, and attendance or non attendance to preschool education institution of the children. Five different metalanguage processes prepared by Acarlar vd. (1998) considering developmental properties of the children have been applied as measure in defining metalanguage skills of the children. Metalanguage skill processes is composed of five metalanguage skills including; “Seperating the Sentence into Words (CSA), Seperating the word into syllabels (SHA), Seperating the Word into Sounds (SSA), Finding A Word Beginning with the Given Sound (BSB) and Finding A Word Ending with the Given Sound (BSB). Measure’ s Cronbach-Alpha Reliability Coefficient is .89. Measure’ s Cronbach-Alpha Reliability Coefficient for sub-components is respectively; .74 for 1st component; .86 for 2nd component; .74 for 3rd component; .77 for 4th component; .74 for 5th component. Vehicle’ s reliability is determined depending on the internal consistency coefficient, and Kuder-

Richardson (KR 20) formula is applied. Reliability coefficient of the test according to (KR 20) formula is found .98. Data found at the end of the research is evaluated in SPSS-11.0 packet programme. .05 importance level is taken essential in analysing the research. "T Test" is applied to determine whether point averages gained from sub-processes of metalanguage skills variate depending on the age, gender, attendance or non attendance to preschool education institution or not.

If we evaluate sub-processes of seperating the sentences into word (CSA) and seperating the words into syllables (SHA) with regards to age variable with regards to age variable, there are meaningful differences in the point averages gained ($p<.05$). In both processes, we have seen that point averages of six-year-old children are higher than five-year-old children. In other processes of metalanguage skills; Seperating the Word into Sounds (SSA), Finding A Word Beginning with the Given Sound (BSB) and Finding A Word Ending with the Given Sound (BSB), there are meaningful differences between the point averages gained from age variable. When taking the Research data with regards to gender variable, there are meaningful differences between the point averages of girls and boys in seperating the words into the syllables ($p<.05$). From this data, the result of that girls are more successful at seperating the words into the syllables than the boys is deduced. However, when other metalanguage skilss of seperating the sentence into words (CSA), seperating the word into sounds (SSA), Finding A Word Beginning with the Given Sound (BSB) and Finding A Word Ending with the Given Sound (BSB) are assed with regards to gender variable, there are meaningful differences in the point averages related to these processes ($p<.05$). From the data obtained by analysing metalanguage skills with regards to the variable of atendance -non-attendance to preschool education institutions, in processes of Seperating the Sentence into Words (CSA), Seperating the word into syllables (SHA), Finding A Word Beginning with the Given Sound (BSB) and Finding A Word Ending with the Given Sound (SSB), there is a meaningful difference in favour of the children attending to preschool education institutions ($p<.05$). From this data, the result of that education given at preschool eucation institutions affect the metalanguage skills positively can be deduced.

The following suggestions can be put forward as the results of this study:

- From an early age children's development of language should be supported.
- In order to increase the children's awareness for their environment and language, it must be ensured that the children grow up in environments equipped with abundant environmental stimulants.
- Preschool education should be provided in early childhood.
- If metalanguage skills take part in mother language activities and reading-writing workings at preschool education institutions, it will be beneficial for preparing the children for reading-writing.

- An environment where children can express themselves freely should be created.
- In supporting children's metalanguage skills, families and teachers should be trained to create awareness on this issue.